

РОЗВИТОК ПРОДУКТИВНИХ СИЛ І РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

УДК 339.17.017

Управління рекреаційними ресурсами Полтавського регіону

Бакало Н.В.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри туризму та адміністрування
Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка

Рекреаційна індустрія визначається ресурсними можливостями, що безпосередньо впливають на отримання нових наукових результатів і нових технологій, про що свідчить її поступовий розвиток у Полтавському регіоні, одним зі стратегічних напрямів якого є розвиток його рекреаційного потенціалу.

Ключові слова: рекреація, ресурси, регіон, стратегічний напрям, потенціал.

Bakalo N.V. УПРАВЛЕНИЕ РЕКРЕАЦИОННЫМИ РЕСУРСАМИ ПОЛТАВСКОГО РЕГИОНА

Рекреационная индустрия определяется ресурсными возможностями, непосредственно влияющими на получение новых научных результатов и новых технологий, о чем свидетельствует ее постепенное развитие в Полтавском регионе, одним из стратегических направлений которого является развитие его рекреационного потенциала.

Ключевые слова: рекреация, ресурсы, регион, стратегическое направление, потенциал.

Bakalo N.V. MANAGEMENT OF RECREATIONAL RESOURCES OF POLTAVA REGION

Recreation industry defined resource capabilities that directly affect the receipt of new research results and new technologies, as evidenced by its gradual development in Poltava region, one of the strategic directions of which is the development of its recreational potential.

Keywords: recreation, resources, region, strategic direction, potential.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Туристичний бізнес, що ефективно функціонує, передусім має бути спрямований на потенційних споживачів. Реалізація даного принципу можлива за рахунок короткострокового та довгострокового планування та прогнозування потреб клієнтів, стратегія підприємства туристичної, зокрема рекреаційної, сфери має повністю задовольняти потреби споживачів. Важливу роль відіграє функція управління інформацією, яка розподіляється в організації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Вагомий внесок у теорію дослідження туристично-рекреаційного комплексу, методіку оцінки рекреаційно-туристичного потенціалу та визначення соціально-економічної ефективності його використання зробили відомі зарубіжні та вітчизняні вчені: О. Адаменко, О. Балацький, В. Беренс, І. Бланк, Е. Брігхем, М. Герасимчук, Л. Гітман, Б. Губський, В. Дергачов, Д. Джонк, О. Кузьмін, Л. Лазебник, А. Махмудов, Й. Петрович, І. Продіус, М. Прокopenко, П. Рогожин, М. Тараканов та ін.

Розвиток туристичної індустрії вказує на регіональну неоднорідність інвестиційної привабливості українських рекреаційних зон. Оскільки всі регіони України розвинені, варто дослідити їх інвестиційну привабливість та визначити слабкі сторони, що заважають отриманню інвестицій. Ця ж проблема стосується і Полтавського регіону, який багатий на природні рекреаційні ресурси, що не завжди ефективно та раціонально використовуються.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Тенденції розвитку туристичної галузі України свідчать про необхідність оптимізації використання недостатньо розроблених ресурсів. Так, до даного належить управління рекреаційними ресурсами. Детальніше зупинимось на управлінні рекреаційними ресурсами Полтавського регіону. За мету статті ми ставимо особливості управління рекреаційними ресурсами Полтавського регіону для збагачення та розширення туристичної галузі в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Нині весь світ потерпає від фінансової кризи, яка торкнулася всіх галузей економіки. Проте вплив кризових явищ у різних сферах господарської діяльності в різних країнах різний. А отже, очікування фахівців щодо перспектив туристичної галузі в Україні та за кордоном відрізняються [1].

Рекреація – вид діяльності, який має чітко виражену природно-ресурсну орієнтацію. Природні ресурси є провідним фактором, який визначає рекреаційне використання території. Від того, яким набором природних ресурсів володіє територія, залежить організація видів і форм рекреаційної діяльності.

Рекреаційна індустрія визначається ресурсними можливостями, що безпосередньо впливають на отримання нових наукових результатів і нових технологій, реалізацію оздоровчих процедур та організацію належного сервісу, підготовку і перепідготовку кадрів, курортного виробництва. Рекреацію слід розглядати, з одного боку, як сукупність природних ресурсів і технологій, а з іншого – як здатність до розробки, впровадження та передачі нових наукових та технологічних досягнень у лікуванні, обслуговуванні та відпочинку. Організаційно-економічний зміст рекреації полягає в його ресурсних та організаційних можливостях, спрямованих на забезпечення населення ефективними оздоровчими послугами. Рівень розвитку рекреаційної індустрії та організаційна структура визначаються всією сукупністю ресурсів, за допомогою яких будуть розв'язані проблеми оптимізації оздоровлення [5].

На Полтавщині розпочала свою дію обласна Програма розвитку туризму і курортів на 2016–2020 рр. [6].

Програма розроблена відповідно до чинного законодавства України і враховує основні вимоги законів України «Про туризм», «Про курорти» та спрямована на реалізацію положень Стратегії розвитку туризму і курортів, затвердженої Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 6 серпня 2008 р. № 1088-р.

Дана Програма спрямована на розв'язання істотних проблем розвитку туризму і діяльності курортів, таких як:

- нераціональне використання туристичних ресурсів області, зокрема природно-рекреаційних ресурсів та об'єктів історико-культурної спадщини;

- невідповідність об'єктів туристичної інфраструктури та туристичних послуг сучасним вимогам щодо технічної та функціональної якості;

- недосконалість системи державного управління туризмом і діяльністю курортів, низька ефективність взаємодії центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, приватного сектору та громадськості в управлінні розвитком туризму і діяльності курортів тощо;

- підвищення професійного рівня кадрів щодо забезпечення діяльності туристичної галузі.

Мета Програми – забезпечення охорони туристичних ресурсів області, їх раціональне використання, збереження та відновлення, забезпечення безпеки туризму, конституційних прав громадян на відпочинок та інших прав громадян, патріотичного виховання населення, вдосконалення державної політики у сфері туризму і діяльності курортів, формування обласного туристичного продукту, конкурентоспроможного на внутрішньому та міжнародному туристичних ринках, промоція, формування позитивного туристичного іміджу області, забезпечення зростання надходжень до бюджетів усіх рівнів, сприяння соціально-економічному розвитку області та зростанню якості життя населення.

Проблема, що розглядається, стосується розвитку Полтавської області, яка займає територію 28,8 тис. кв. км, за розміром вона посідає сьоме місце серед областей України [7].

Сприятливий клімат, мальовничі природні ландшафти (річки, ліси), багата історико-культурна спадщина сприяють створенню сучасної туристичної індустрії в краї.

Не менш важливим є те, що вигідний геополітичний фактор надасть можливість активізувати інтеграцію рекреаційної системи регіону в європейський рекреаційний простір.

Природні рекреаційні ресурси повинні використовуватись бережно й економно, охоронятися і примножуватись. Для цього необхідно проводити їх облік, кількісну й якісну оцінку, визначити придатність і альтернативність їх використання в тій чи іншій галузі народного господарства. Облік стану природних ресурсів і визначення їх народногосподарського значення повинні базуватися на системі природно-ресурсних кадастрів. Вони містять сукупність відомостей про кількісний і якісний стан природних ресурсів, їх економічну оцінку. Законодавством України передбачається ведення земельного, водного, лісового і надрового кадастрів.

Необхідно зазначити, що рекреаційні ресурси вбирають у себе сукупність тих об'єктів та явищ, які необхідні для задово-

лення людських потреб, їх відпочинку та оздоровлення. Цей факт зумовив зростання значення туризму та рекреації в усьому світі протягом останніх десятиріччів.

Полтавщина не стала винятком, адже протягом багатьох століть та навіть тисячоліть вона вбирала в себе те, що зараз ми називаємо історією, а також лишила неабияку історичну спадщину, цікаву передусім для розвитку туристичної індустрії регіону. Полтава розташована по обидва береги р. Ворскли. У письмових джерелах поселення вперше згадується в 1174 р. під назвою Лтава. Після монголо-татарської навали поселення прийшло в занепад. Перша згадка про нього після тривалої відсутності будь-яких відомостей відноситься до першої половини XV ст., коли документи наводять уже назву Полтава. У 1430 р. Полтава була передана великим литовським князем Вітовтом у володіння Лексади Мансуркановича, Лекси – татарського мурзи, що після прийняття православ'я отримав титул князя і родове ім'я Олександра Глинського. Він побудував полтавську фортецю. У 1482 р. її дерев'яні укріплення і земляні вали були зруйновані Менглі-Гиреєм.

Із 1802 р. Полтава – губернський центр. За проектом архітектора М.А. Амвросимова місто передбачалося перетворити на «малий Петербург». Було закладено новий центр – Круглу площу, ансамбль якої вважається найбільш значним в Україні серед архітектурних комплексів, побудованих у стилі класицизму. Із 1805 по 1811 р. споруджено сім адміністративних будинків за проектами відомих архітекторів А. Захарова, М. Казакова, Л. Руска, Е. Соколова та ін. У будинку Малоросійського поштамту деякий час містилась губернська канцелярія. У 1822 р. у цьому приміщенні функціонували міська гімназія і притулок для дітей збіднілих дворян, де працював вихователем І.П. Котляревський. Пізніше тут була Маріїнська жіноча гімназія, а в радянський період – середня школа, міськомком Компартії [3].

Область надзвичайно багата на природні та лікувальні ресурси, має сприятливу для розвитку туризму розгалужену транспортну мережу. Дзеркалом душі та творчої сили нашого народу є різноманітне декоративно-ужиткове мистецтво Полтавщини.

Полтавський регіон щедро обдарований піснями і легендами, регіон письменників і художників, мислителів і вчених, чий імена відомі в усьому світі. Полтавщина – регіон зі стійкими традиціями та багатою культурною

спадщиною; це регіон землеробів і науковців, розвиненої промисловості і традиційних видів побутового мистецтва.

Одним зі стратегічних напрямів розвитку Полтавського регіону є пріоритетне освоєння його рекреаційного потенціалу. Полтавська область має значний потенціал для розвитку туризму та рекреації. Для підтвердження обґрунтованості цього вибору можна навести такі основні аргументи.

Вигідне географічне положення. Туристично-рекреаційному напряму діяльності в регіоні сприяє географічне положення, чисельні водоймища у поєднанні з мальовничими краєвидами, джерела мінеральних вод відомих курортів м. Миргорода і с. Ліщинівки тощо. В області функціонують 12 курортно-санаторних закладів серед яких: «Миргород-курорт», санаторій імені М.В. Гоголя (Миргород), «Псел» (Велика Багачка), «Сосновий Бір» (Зіньків), санаторій імені М.В. Гоголя, санаторій «Радужний», санаторій-профілаторій «Антей» (Нові Санжари), пансіонат «Кротенківський» (Кротенки) та ін.; також налічується 169 територій та об'єктів природно-заповідного фонду, у тому числі дендропарк у с. Устимівка, Хомутецький парк у садибі Муравйових-Апостолів, полтавський міський сад (парк «Перемога»).

Економічна доцільність. Означає прибутковість діяльності рекреаційних об'єктів і соціально-економічну вигоду для регіону. Цей критерій потрібно розглядати і з точки зору національних наслідків розвитку рекреації. Йдеться про розширення зайнятості населення, особливо в сільській місцевості, залучення приватного сектора до рекреаційного бізнесу, створення ринків збуту продукції, розвиток народних промислів. Полтавщина відома своїми виробами декоративно-прикладного мистецтва, вишиванками, килимами та іншими шедеврами ручного виготовлення, художньою керамікою, виробами з дерева та лози [5].

Культурна. У 26 державних музеях зберігається понад 380 тис. пам'яток Музейного фонду України. В області працюють 242 музеї на громадських засадах, в яких нараховується 250 тис. експонатів.

Медично-біологічна. Особливо важливим є значення туризму та рекреації в процесах забезпечення повноцінного відпочинку, відновлення функціональних якостей організму, зняття психоемоційного та стресового навантаження. У районах джерел мінеральних вод діє багато санаторіїв, будинків відпочинку,

туристичних баз. Лишилися цікаві види флори і фауни.

Соціальна. Туризм і рекреація є проявом реалізації соціальних гарантій населення передусім у забезпеченні прав на відпочинок, відновленні психофізіологічного стану людини. Зберігаючи ці характеристики для споживачів туристсько-рекреаційних послуг, індустрія туризму перетворилась у міцний засіб соціально-економічного розвитку: створення нових робочих місць та збільшення зайнятості населення, залучення до процесів розвитку віддалених від традиційних центрів територій (сільських районів), підвищення добробуту людей, які прямо чи опосередковано зайняті у сфері туризму.

Висновки з цього дослідження. Посилаючись на вищезгадані дані щодо рекреаційних ресурсів у Полтавській області, можна сказати

що даний регіон є дуже вдалим та туристично привабливим для розвитку туризму, зокрема більш направленим на зелений сільський туризм. Деякі райони вже зробили певні кроки в організації туристичної індустрії та скористалися тими рекреаційними можливостями, що дає Полтавський регіон.

Для вдалого управління рекреаційними ресурсами Полтавського регіону необхідно більш детально вивчити його особливості, стан розвитку минулих років та порівняти із сьогоденням. Задля виконання таких завдань буде доцільно скористатись сучасними інформаційними системами та комп'ютерними технологіями, які дадуть змогу вирішувати різні завдання, пов'язані з моніторингом територій, а також прийняттям рішень на основі наявної просторово-часової інформації.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бакало Н.В. Стан туристичного та рекреаційного бізнесу під впливом світової економічної ситуації / Н.В. Бакало, А.В. Куценко, І.В. Черниш // *Економіка Крима*. – 2010. – № 2(31). – С. 235–238.
2. Микитюк М.В. Інвестиційна привабливість туристичної галузі регіону / М.В. Микитюк // *Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки*. – 2013. – Вип. 3. – С. 206–208.
3. Оніщук Л.М. Туристичний довідник / Л.М. Оніщук, В.В. Павлов, Л.М. Патенко. – Полтава : АСМІ, 2006. – 236 с.
4. Фоменко Н.В. Рекреаційні ресурси та курортологія / Н.В. Фоменко. – К. : Центр навчальної літератури, 2007. – 165 с.
5. Тягунова Н.М. Перспективні напрями розвитку туристично-рекреаційного потенціалу в Полтавському регіоні / Н.М. Тягунова, О.А. Спориш // *Вісник ДІТБ. Серія «Економіка, організація і управління підприємствами (у туристичній сфері)»*. – 2007. – № 11. – С. 216–220.
6. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://poltava-tour.gov.ua/page/oblasna-programa-rozvitku-turizmu-i-urortiv-na-2016-2020-rr>.
7. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.menr.gov.ua/protection/protection1/poltavska>.
8. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.